

## HARMINCÉVESEK AZ ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁGOK

RAKONCZAY ZOLTAN

A Nép gazdasági Tanács „Az erdőgazdálkodás fejlesztése és szervezete” című határozatával a mai értelemben vett erdőgazdaságokat 1950. augusztus 1-i hatállyal hozta létre. Ez a határozat többek között kimondta, hogy az erdőgazdálkodással kapcsolatos igazgatási és erdőrendezési feladatokat az állami erdőgazdálkodás üzemi tevékenységétől el kell választani, a 250 erdőgondnokság összevonásával mintegy 80 erdőgazdaságot kell létesíteni, a szétforgácsolt védkerületek helyébe üzemegységeket kell szervezni, a nem állami tulajdonú erdők gazdálkodásának irányítását a megyei mezőgazdasági igazgatóságokra kell bízni, az erdőgazdaságok közvetlen irányítására és összefogására az erdőközpont irányítása alatt megyei erdőgazdasági egyesületeket kell szervezni, és végül, az eddig működő 15 erdőgazdasági nemzeti vállalatot (budapest—síkvidéki, budapest—hegyvidéki, Duna-ártéri, győri, szombathelyi, zalaegerszegi, kaposvári, pécsi, szegedi, debreceni, nyírségi, sátoraljaújhelyi, miskolci, egri és váci) meg kell szüntetni.

1950. augusztus 1-én, 16 megyei erdőgazdasági egyesülés keretén belül 78 állami erdőgazdaságot (Mecsek—nyugati, Mecsek—keleti, vajszlói, bolyi, szabadszállási, kecskeméti, bugaci, Baja-felső, Baja-alsó, jánoshalmi, kiskunhalasi, tompa—kelebiai, békési, dél-borsodi, bükki, Sajó-völgyi, Bódva-völgyi, Hernád-völgyi, sátoraljaújhelyi, Tisza-menti, szegedi, székesfehérvári I., székesfehérvári II., csákvári, soproni, csapodi, mosonmagyaróvári, győri, debreceni I., debreceni II., guthi, egri, verpeléti, recski, tatabányai, süttöi, kisléri, diósjenői, ballassagyarmati, salgótarjáni, sziráki, budapesti, szentendre, gödöllői, Pest vidéki, ceglédi, váci, marcali, szántódi, mernyei, böhönyei, iharosi, kaszó-pusztai, nagyatádi, barcsi, kisléri, nyíregyházi, nyírbátori, mátészalkai, szolnoki, tamási, szekszárdi, bátaszéki, irottkői, szombathelyi, ságvári, őrségi, veszprémi, zirci, ugodi, pápai, devecseri, keszthelyi, balatonfüredi, bánokszentgyörgyi, lenti, nagykanizsai és zalaegerszegi), valamint 11 megyei erdőgazdasági géptelepet létesítettek. Az állami erdőgazdaságokon belül 501 üzemegységet, 29 vadrezervátumot, 15 vasútüzemet, 7 faraktárat, 7 csemetekerti üzemet, 2 fűrészüzemet és egy fuvargazdaságot, összesen 563 végrehajtó egységet szerveztek.

Egy év múlva — 1951-ben — a kecskeméti és bugaci összevonásával megalkult a Kecskeméti, a Baja-felső és Baja-alsó összevonásával a Baja vidéki Erdőgazdaság. Ezzel az összevonással, valamint a kaszó-pusztai és a mátészalkai megszüntetésével, számuk 74-re csökkent.

A következő évben — 1952 — az alábbi 20 erdőgazdaság összevonásával kialakítottak 10 új erdőgazdaságot, melynek következtében számuk 64-re csökkent. (Tisza menti + szegedi = szegedi; székesfehérvári I. + székesfehérvári II. = székesfehérvári; szentendre + budapesti = budapesti; ceglédi + Pest vidéki = Pest vidéki; szombathelyi + irottkői = Szombathely vidéki; Ka-

posvár-északi + Kaposvár-déli = Kaposvár vidéki; debreceni II. + guthi = debreceni; nyírbátori + nyíregyházi = nyíregyházi; tompai + kiskunhalasi = kiskunhalasi; szabadszállási + kecskeméti = kecskeméti).

Az 1953-as évben az egyesülések megszűntek, ugyanakkor 16 erdőgazdaság megszüntetésével számuk 48-ra csökkent. — A zárójelben felsorolt megszüntetett erdőgazdaságok után azok jogutódjait tüntettük fel. (Vajszlói — Mecsek-nyugati, bolyi — Mecsek-keleti, nagybajomi — kaposvári, iharosi — nagyatádi, őrségi — szombathelyi, pápai — ugodi, balatonfüredi — keszthelyi, bálnokszentgyörgyi — nagykanizsai, dél-borsodi — miskolci, kisbéri — tatabányai, sziráki — balassagyarmati, Fertőd vidéki — soproni, mősonmagyaróvári — győri, jánosalmi — bajai, debreceni tanulmányi — debreceni, bátaszéki — szekszárdi.)

1954-ben a Diósjenői Erdőgazdaságnak a vácihoz, a Sákvárinak pedig a tatabányaihoz való csatolása az erdőgazdaságok számát 46-ra csökkentette.

Az Országos Erdészeti Főigazgatóság 1955-ben további 11 erdőgazdaság megszüntetésével számukat 35-re csökkentette. A következőkben felsorolt, megszüntetett erdőgazdaságok után azok jogutódjai vannak feltüntetve. (Buda-pesti — pilisi, devecseri — magas-bakonyi, Hernád-völgyi — Zemplén hegységi, ladi — dél-somogyi, lenti — észak-zalai, marcali — észak-somogyi, Mecsek-nyugati — mecseki, Sajó-völgyi — kelet-bükki, szekszárdi — Duna-ártéri, Zagyva-völgyi — cserháti, zirci — Balaton-felvidéki.) Ezzel egyidejűleg a következő névváltoztatásokat rendelték el: bajai — Duna-ártéri, balassagyarmati — cserháti, Bódva-völgyi — észak-borsodi, debreceni — hajdúsági, egri — nyugat-bükki, esztergomi — pilisi, győri — kis-alföldi, gyulai — Békés megyei, kaposvári — közép-somogyi, kecskeméti — észak-kiskunsági, kiskunhalasi — dél-kiskunsági, mátrai — délmátrai, Mecsek-keleti — mecseki, miskolci — kelet-bükki, nagyatádi — dél-somogyi, nagykanizsai — dél-zalai, nyíregyházi — nyírségi, pápai — magas-bakonyi, Pest vidéki — budapesti, recski — észak-mátrai, sátoraljaújhelyi — Zemplén hegységi, soproni — tanulmányi, szegedi — Csongrád megyei, székesfehérvári — mezőföldi, szolnoki — Szolnok megyei, tamási — Tolna megyei, tatabányai — vértesi, váci — börzsönyi, veszprémi — Balaton-felvidéki, zalaegerszegi — észak-zalai, zamárdi — észak-somogyi.

Az 1957-es évben újabb összevonások történtek: észak-mátrai + dél-mátrai = mátrai; észak-kiskunsági + dél-kiskunsági = kiskunsági; észak-borsodi + kelet-bükki = kelet-bükki. Ezzel az összevonással az erdőgazdaságok száma 32-re csökkent.

1961-ben létrehozták a Buda vidéki Állami Erdő- és Vadgazdaságot, majd a Dél-Somogyi, Közép-Somogyi és Észak-Somogyi Erdőgazdaság összevonásával kialakították a Dél-Somogyi és Észak-Somogyi Erdőgazdaságot, a sárvárt pedig a szombathelyibe olvasztották. Ezek után az erdőgazdaságok száma 31 maradt.

1963-ban a Budapesti és a Gödöllői Erdőgazdaság összevonásával megalakult a Gödöllői Állami Erdőgazdaság, aminek következtében számuk 30-ra csökkent.

1967-ben a Balaton-felvidéki Erdőgazdaságot megszüntették, illetve a Buda vidéki Állami Erdő- és Vadgazdasággal együtt a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alá helyezték, ami után a MÉM felügyelete alá tartozó erdőgazdaságok száma 28-ra csökkent.

1968-ban a Duna-ártéri Erdőgazdaság, valamint a Gemenci Állami Vadgazdaság összevonásával Gemenci Állami Erdő- és Vadgazdaság alakult.

1969-ben a Tolna megyei Erdőgazdaság, valamint a Gyulaji Állami Vadgaz-

daság összevonásával Gyulaji, a Mezőföldi Erdőgazdaság vállalati jellegének megszüntetésével Mezőföldi, a Gödöllői Állami Erdőgazdaság átszervezésével Valkói Állami Erdő- és Vadgazdaságot hoztak létre, ugyanakkor a Pilisi Erdőgazdaság és a Visegrádi Vadgazdaság összevonásával Pilisi Állami Parkerdőgazdaságot létesítettek és végül a MÉM a HM-től visszakarta a Buda vidéki Erdő- és Vadgazdaság felügyeletét. Ezek után a MÉM felügyelete alatt álló, jellegüknél fogva különféle elnevezésű erdőgazdaságok száma 30-ra emelkedett.

1969 végén megszüntették a szombathelyi, a dél-zalai, az észak-zalai, a keszthelyi, a magas-bakonyi, a dél-somogyi, a cserhádi, a bürzsönyi, a gödöllői, a nyugat-bükki, a kelet-bükki, a mátrai, a Zempleni hegységi, a nyírségi, a hajdúsági, a Szolnok megyei, a Csongrád megyei és Békés megyei erdőgazdaságokat. A megszüntetett erdőgazdaságok, valamint az ugyancsak megszüntetett Dél-magyarországi Fűrészek, Észak-magyarországi Fűrészek, Szegedi Falemezgyár, Ládaipari Vállalat és a Vas megyei Faipari Vállalat jogutódaiként 1970. január 1-vel az alábbi erdő- és fafeldolgozó gazdaságokat hozták létre:

Szombathelyi, zalai, Balaton-felvidéki, somogyi, Ipoly vidéki, mátrai, borsodi, felső-tiszai, nagykunsági és dél-alföldi.

Ezzel egyidőben a kistársföldi, mecseki, vértesi és kiskunsági erdőgazdaságok nevét is erdő- és fafeldolgozó gazdaságra változtatták. Ezek után a MÉM felügyelete alá tartozó, különféle elnevezésű erdőgazdaságok száma 21-re csökkent.

1973-ban a Szombathelyi Állami Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság, valamint a Nyugat-magyarországi Fűrészek összevonásával megalakult a Nyugat-magyarországi Fagazdasági Kombinát; 1978-ban pedig a Telki, valamint a Gödöllői Állami Erdő- és Vadgazdaság összevonásával a Buda vidéki Állami Erdő- és Vadgazdaság alakult. Így az erdőgazdaságok megszerzésének 30. évfordulóján a MÉM felügyelete alatt 20, a HM felügyelete alatt pedig 2, különféle elnevezésű erdő- és fafeldolgozó gazdaság, erdő- és vadgazdaság, fagazdasági kombinát stb. működik.

Végül meg kell jegyezni, hogy időközben az erdőgazdaságok elnevezése, székhelye és jellege a felsoroltakon kívül számos esetben megváltozott, amelyeket itt — ezen írás korlátozott terjedelme miatt — ismertetni nem lehet, de nem is lenne célszerű.

---

**Fát kérnek és nem adnak** a jövőben a trópusok — jelentette ki dr. H. J. Steinlin professzor, a Világ Erdőgazdasági és Tájgondozási Intézet igazgatója, a freiburgi (NSZK) egyetem egyik kollokviumán. FAO-statisztika szerint a mérsékelt égöv erdőségei 1615 millió ha-t tesznek ki, a trópusoké 1155 milliót. Ez utóbbihoz jön még hasonló nagyságú, 20%-ot el nem érő fás terület a trópusokon. Az élőfakészlet a mérsékelt égöv alatt 160 milliárd m<sup>3</sup>, a trópusokon 216 milliárd. Utóbbiból 46 milliárd esik Afrikára, 102 milliárd Közép- és Dél-Amerikára, valamint 68 milliárd Ázsiára. A trópusokról jelenleg összesen 51 millió m<sup>3</sup> fát és faterméket exportálnak és ennek 80%-a Délkelet-Ázsiába (Japán) irányul. Az Európába történő rönkszállítás jelentéktelen, cellulózt és papírt pedig még innen kell oda szállítani.

A jövőt illetően a trópusi erdők nagymértékű csökkenésével kell számolni. Steinlin kimutatta, hogy évi 2,5%-os népességnövekedéssel számolva, a trópusi és szubtrópusi erdők a szükségletet a 2000. évre tájanként ugyan eltérően, de összességében fedezni nem lesznek képesek. Egyetlen kiút volna, a gyorsan növekvő fafajok ültetvényeszerű termesztése. Ilyen telepítések azonban idáig nem történek, ezen országok fejlődésével együtt nő a mesterséges erdősítések költsége, s végül túl is értékeljük ennek a módszernek a termelékenységét.

(HOLZ-KURIER, 1980. 7. Ref.: Jérôme R.)